

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL NACIONALINĖS
KIBERNETINIO SAUGUMO STRATEGIJOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. 18-1032) (TAIS NR. 18-3923(2))**

Nr.

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas:

1. Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymu yra įgyvendinama 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti (žr. įstatymo priedą), todėl Projekto preambulėje nuoroda į direktyvą yra perteklinė, teisiniu pagrindu pakanka nurodyti minėto Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymo (toliau – Įstatymas) 5 straipsnio 1 punktą.

2. Projektas turėtų būti papildytas nauju punktu, įpareigojančiu konkrečią instituciją parengti ir iki konkrečios datos pateikti (rekomenduotume ne vėliau kaip iki 2018 m. rugsėjo 1 d., atsižvelgiant į valstybės biudžeto formavimo principus ir terminus) Vyriausybei tvirtinti tarpinstitucinį veiklos planą, kad būtų numatytos Nacionalinės kibernetinio saugumo strategijos (toliau – Strategija) įgyvendinimo priemonės ir būtų užtikrintas šių priemonių įgyvendinimo tęstinumas pereinamuoju laikotarpiu, įvertinus tai, kad Projekto 2 punktu siūloma pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimą Nr. 796 „Dėl Elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) plėtros 2011–2019 programos patvirtinimo“.

3. Strategija parengta penkerių metų laikotarpiui (iki 2023 m.). Šiame kontekste pastebėtina, kad nėra aišku, kodėl pasirinktas toks terminas, kadangi pagal Strateginio planavimo metodiką, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 (toliau – Metodika), 4 punktą planavimo dokumentai pagal terminus skirstomi į ilgą trukmę (10 ir daugiau metų), vidutinę trukmę (iki 4 metų arba 7-9 metų) ir trumpą trukmę (iki 3 metų)

planavimo dokumentus. Kartu pažymėtina, kad Strategija savo esme nėra priskirtina ilgos trukmės dokumentams, kuriuos tvirtina Seimas, nors tai suponuotų aptariamo dokumento pavadinimas.

4. Siekiant Strategijos aiškumo ir nuoseklumo, siūlome apjungti Strategijos 1 ir 2 punktus ir, pirma, aiškiai apibrėžti Strategijos kaip planavimo dokumento turinį, antra, išdėstyti siekius, į kuriuos bus orientuojamasi.

5. Strategijos 4 punkte duodama nuoroda, kad dokumentas parengtas atsižvelgiant į aplinkos analizę, tyrimų rezultatus, visuomenės, valstybės ir savivaldybių įstaigų pasiūlymus. Mūsų nuomone, esminės analizės ar tyrimų nuostatos turėtų būti detalizuotos, kadangi pasiūlyta redakcija nekuria pridėtinės vertės, neapibūdina šiuo metu esančios situacijos ir nenurodo krypties, kuriomis kibernetinio saugumo užtikrinimas bus plėtojamas.

Aptariamoje nuostatoje, mūsų manymu, perteklinė nuoroda į 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, nuoroda į Įstatymą turėtų būti teikiama vadovaujantis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), 15.1 papunkčiu (be numerio).

6. Siekiant teisės akto aiškumo ir vartojamų formuluočių tikslumo, siūlytume Strategijos tekstą peržiūrėti sistemiškai. Pateikiame keletą pavyzdžių: formuluočių „kibernetinis atsparumas“ tikslintina paaiškinant, kokiems veiksniams turi būti atsparumas; formuluočių „kibernetinių grėsmių“, „priešiškų valstybių“ turinys nėra aiškus, formuluočių „nusikaltimai kibernetinėje erdvėje“ arba „kibernetiniai nusikaltimai“ tikslintini pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXX skyriaus formuluotes; formuluotes „viešojo ir privataus sektoriaus“, „verslo subjektų ir valstybės institucijų“ tikslinga suvienodinti tarpusavyje; formuluotes „kibernetiniai išpuoliai“ ir „kibernetiniai incidentai“ tikslinga suderinti tarpusavyje, nuorodos „visuomenė“, „suinteresuotos visuomeninės grupės“ taip pat tikslintinos ir pan.

Be to, Strategijos 23 punkte, 25.2 papunktyje vartojama formuluočių „nusikalstamų veikų“ derintina su tekste vartojama formuluočių „nusikaltimai“, Strategijos 33.3 papunktyje vartojama formuluočių „įvairių sektorių“ – su tekste vartojama formuluočių „viešo ir privataus sektorių“.

7. Atkreipiame dėmesį, kad pagal Rekomendacijų 6.5 papunktį teisės aktų terminai turi būti tikslūs ir taisyklingi, derėti su jau galiojančių nacionalinių, ypač tos pačios srities, teisės aktų terminais. Atsižvelgiant į tai, Strategijoje vartojamos sąvokos tikslintinos, pvz., Strategijos 13 punkte vartojama formuluočių „viešojo ir privataus sektoriaus kibernetiniai subjektai“ derintina su Įstatyme vartojama formuluočių „kibernetinio saugumo subjektas“. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose neturi būti apibrėžiamos įstatymuose vartojamos ar jau apibrėžtos

sąvokos, tačiau gali būti apibrėžiamos tik tame įgyvendinamajame teisės akte vartojamos sąvokos (pvz., valstybės kibernetinis atsparumas, valstybės kibernetinė gynyba, kibernetiniai gynybos pajėgumai, kibernetinio saugumo kultūra ar kt.).

8. Iš Strategijos 6 punkte išvardintų principų du principai yra nauji, o likę perrašyti iš Įstatymo 3 straipsnio. Siūlytume atsisakyti Strategijos II skyriuje vardinti Strategijos principus, kurie yra iš esmės identiški Įstatyme išdėstytiems principams. Be to, pasirinkta praktika ydinga ir tuo aspektu, kad Įstatyme išskirti kibernetinio saugumo principai Strategijoje yra tapatinami su Strategijos principais, tokiu būdu sukuriant teisinį netikrumą. Kartu pažymime, kad, Strategijos 6.2 papunktyje nurodytas *kibernetinio saugumo kaip nacionalinio saugumo sistemos visumos principas* yra Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907, reguliavimo dalykas. Inovacijų skatinimo principas derintinas su Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo (2018 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XIII-1414 redakcija) nuostatomis bei su rengiama mokslo, technologijų ir inovacijų plėtros programa. Siekiant užtikrinti teisėkūros sistemiškumo principą, siūlytume įvertinti Strategijos II skyriaus nuostatų atitiktį minėtų įstatymų, Nacionalinio saugumo strategijos nuostatomis ir aptariamą reguliavimą koreguoti iš esmės. Šio pastebėjimo kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė sau nepavaldžių subjektų atžvilgiu gali teikti tik tam tikras rekomendacijas, todėl Strategijos 6 punkto nuostatos dėl nurodytų subjektų (pvz., visuomenės, verslo) peržiūrėtinos, be kita ko, įvertinant tai, kad Įstatyme yra išskiriamos kibernetinio saugumo subjektų pareigos. Kartu siūlytina atitinkamai tikslinti Strategijos 45 punktą, formuluojant nepavaldiems subjektams siūlymą dalyvauti įgyvendinant Strategiją.

9. Strategijos pagrindinis tikslas (8 punktas) tikslintinas išgryninant objektyviais kriterijais pamatuojamą tikslą, nenurodant aplinkybių, kurios vertintinos kaip priemonės tikslui pasiekti. Be to, siūlytume vengti vertinamojo pobūdžio nuostatų, pvz. „reikšmingai sustiprinti“. Analogiškas pastebėjimas dėl Strategijos 20 punkto, kuriame iškeliamas tikslas „efektyviau kovoti“.

10. Strategijos 11 punkte, taip pat 15.2 papunktyje (prireikus ir kitur) turi būti nuosekliai vartojamas Nacionalinio kibernetinio centro pavadinimas – arba taip, kaip jis nurodomas Įstatyme, arba pilnas institucijos pavadinimas. Kartu tikslintinas ir Strategijos 11 punkte minimo departamento pavadinimas (išbraukiant žodžius „Lietuvos Respublikos“).

11. Strategijoje nurodant tam tikrų reiškinių dinamiką, pateikiant duomenis, turėtų būti nurodomi pateikiamos informacijos šaltiniai, statistiniai duomenys, atliktų tyrimų rezultatai. Šiuo aspektu tikslintini Strategijos 11 punktas „*kasmet didėja*“, 12 punktas „*kasmet fiksuojama vis daugiau*“, 13 punktas „*paplitimo mastas didelis*“, 21 punktas „*skaičius nuolat auga, daugėja sukčiavimo ir turto prievartavimo*“, „*didelį neigiamą poveikį*“, „*ypač didelė problema*“, 23

punktas „*pastaraisiais metais daugėja*“, 28 punktą „*atlikta daug tyrimų*“, 29 punktą „*yra nedaug*“ ir pan.

12. Siūlytume įvertinti, ar Strategijos 17 punkto antros pastraipos paskutinis sakiny yra šios Strategijos reguliavimo dalykas.

13. Strategijos 19.2 papunktyje neaišku, kokios Lietuvoje veikiančios organizacijos turimos omenyje.

14. Strategijos 19.4 papunkčio nuostata, kad pagalba bus teikiama Lietuvos Respublikos institucijoms ir įstaigoms, suponuoja, kad pagalba privačiam sektoriui nebus teikiama.

15. Strategijos 22 punkte išvardintų konvencijų pavadinimai tikslintini pagal oficialius jų pavadinimus. Strategijos 28 punkto antroje pastraipoje tikslintina nuoroda į „Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą“, kadangi toks trumpinys nėra nurodytas. Kartu siūlytume tekste nuosekliai vartoti pilną oficialų valstybės pavadinimą, nuorodą „Europos Sąjungos valstybės narė“.

16. Strategijos 31 punkte nurodoma Ilgalaikė mokslo, technologijų ir inovacijų plėtros programa, kuri šiuo metu dar nėra patvirtinta, taigi, tokia nuoroda nepagrįsta.

17. Pagal Rekomendacijų 6.2 papunktį kitos kalbos žodis (dažniausiai terminas) gali būti nurodomas skliaustuose greta lietuviškojo, todėl atitinkamai tikslintinas Strategijos 32 punktą.

18. Strategijos 33.1 ir 33.2 papunkčiuose nurodomi uždaviniai savo esme yra tapatūs.

19. Strategijos 44 punktą (kartu žr. 48 punktą) turėtų būti perkeltas į IV skyrių. Minimas priedo pavadinimas turėtų atitikti Strategijos priedo pavadinimą.

20. Strategijos 45 punkte nustatyta, kad Strategijos įgyvendinimą organizuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė, koordinuoja Krašto apsaugos ministerija. Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė sau negali nustatyti organizacinių pavedimų, be to, tai neatitinka Metodikos nuostatų. Siūlytume Strategijos 45 punkto atsisakyti kaip perteklinio, jo antrą sakinį perkelti į Strategijos 46 punktą. Dėl formuluojamų pavedimų Vyriausybei nepavaldiems subjektams žr. 8 pastabą.

21. Strategijos priede siūlytume vertinimo kriterijaus reikšmės vietoj „2022“ metų nustatyti „2023“ metus arba koreguoti Strategijos terminą.

22. Siūlytina tikslinti Strategijos priedo 2 eilutėje išdėstytą vertinimo kriterijaus pavadinimą, kad kriterijus būtų pamatuojamas objektyviai.

23. Strategijos priedo 2 eilutėje vietoj „Strategijos vykdytojai“ reikėtų išvardinti Strategijos vykdytojus arba vartoti formuluotę „visos ministerijos“. Kartu sistemiškai peržiūrėtinas Strategijos 45 punktą, kuriama nurodoma, kad Strategijos vykdytojai nustatyti priede, tačiau jame pateikiama tik apibendrintas įvardijimas „Krašto apsaugos ministerija kartu su Strategijos vykdytojais“.

24. Strategijos priedo stulpelyje „Pradinė reikšmė“ reikalinga įrašyti pradines reikšmes ir atitinkamai metus (pagal tai, kokių metų duomenis turime). Būtina atkreipti dėmesį, kad šiuo metu

galioja Elektroninės informacijos saugos (kibernetinio saugumo) plėtros 2011–2019 programa, todėl abejotina, kad nėra jokių duomenų pradinėms reikšmėms nustatyti.

Teisės grupės patarėja

Erika Vaivadienė

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Gasiūnaitė

Erika Vaivadienė, tel. 8 706 63 843, el. p. erika.vaivadiene@lr.lt

Eglė Gasiūnaitė, tel. 8 706 63 766, el. p. egle.gasiunaite@lr.lt